

Notat: Strategisk begrunnelse for hovedsatsingsområdene i Grønt industriløft Agder

Bakgrunn

Grønt industriløft Agder skal sikre at Agder utnytter sine naturressurser, kompetansemiljøer og industrielle fortrinn til å skape grønne arbeidsplasser og kutte utslipp gjennom utvikling av framtidsrettet industri og næringsliv. Hensikten er å bygge videre på Agders sterke industrielle tradisjoner, samtidig som vi legger til rette for ny vekst og nye arbeidsplasser i en tid der både teknologi, energisystemer og internasjonale markeder er i rask endring.

De seks hovedsatsingsområdene er valgt fordi de representerer områdene hvor Agder har særlige fortrinn, enten gjennom tilgang på naturressurser, eksisterende industri, sterke kompetansemiljøer eller gode markedsmuligheter. Inndelingen følger i stor grad regjeringens nasjonale satsinger, men er tilpasset Agders egne styrker og utfordringer.

Agders styrke ligger historisk i kombinasjonen av kraftressurser, industrikompetanse, eksportrettet næringsliv og gode havner. De seks hovedsatsingsområdene skal bidra til å utnytte disse fortrinnene på best mulig måte. Målet er å prioritere innsatsen der vi kan oppnå størst effekt for næringslivet, klimaet og sysselsettingen.

1. Prosessindustri

Prosessindustrien er ryggraden i Agders eksportøkonomi. Regionen er blant Norges viktigste industriregioner og står for betydelig verdiskaping gjennom produksjon av metaller, materialer og andre industriprodukter som eksporteres til internasjonale markeder.

Mange av bedriftene i Agder bruker fornybar vannkraft som energikilde. Dette gjør at produktene som produseres i regionen har vesentlig lavere klimafotavtrykk enn tilsvarende produkter produsert i deler av verden som er avhengige av kull eller gass. Ved å videreutvikle denne industrien kan Agder styrke sin posisjon som vertskap for noen av verdens mest energieffektive og klimavennlige industribedrifter. Europa har de siste årene fått økt fokus på tilgang til kritiske råmaterialer som er nødvendige for batterier, elektronikk, forsvarsindustri og fornybar energi. Materialer som nikkel, kobolt, silisium og aluminium spiller en nøkkelrolle i det grønne skiftet. Agder har allerede bedrifter og kompetansemiljøer som inngår i disse verdikjedene. Ved å styrke denne posisjonen kan regionen bidra til både europeisk forsyningssikkerhet og økt norsk eksport.

Selv om industrien i Agder er blant de mest klimavennlige i verden, finnes det utslipp som ikke kan fjernes gjennom elektrifisering alene. Karbonfangst og lagring vil derfor være et viktig virkemiddel for å nå nasjonale og internasjonale klimamål. Utvikling av CCS-løsninger ved større utslippspunkter, blant annet Returkraft, kan bidra til å redusere utslipp betydelig samtidig som arbeidsplasser og konkurransekraft sikres.

2. Sirkulærøkonomi

Overgangen til en mer sirkulær økonomi og etablering av sirkulære verdikjeder handler om å bruke ressursene smartere og få mer verdi ut av de materialene og energien som allerede finnes i samfunnet.

Gjennom satsing på industriell symbiose kan bedrifter samarbeide slik at avfall, spillvarme eller restprodukter fra én virksomhet kan bli en ressurs for en annen. Dette kan redusere kostnader, utslipp og energiforbruk samtidig som det skaper nye forretningsmuligheter.

Økt ombruk, reparasjon og gjenvinning kan redusere behovet for nye råvarer og bidra til at eksisterende ressurser brukes lenger. Dette er viktig både av miljøhensyn og fordi tilgang på råmaterialer blir stadig viktigere internasjonalt.

Sirkulære verdikjeder for kritiske råmaterialer representerer et særlig viktig utviklingsområde. Gjenvinning, ombruk og bedre utnyttelse av materialstrømmer kan bidra til økt ressurseffektivitet, redusert importavhengighet og ny verdiskaping i regionen.

3. Havvind

Havvind representerer en av de største industrielle mulighetene for Agder i de kommende tiårene. Tilgang på energi er en forutsetning for videre industriutvikling. Utbyggingen av Sørlige Nordsjø II vil kunne bidra med store mengder ny fornybar kraft til Sør-Norge og styrke energitilgangen for både eksisterende og ny industri. Mer kraftproduksjon vil også bidra til et mer robust energisystem i regionen. Havvind handler ikke bare om kraftproduksjon. Det handler også om å bygge en ny næring rundt utbygging, drift og vedlikehold av havvindanlegg.

Agder har sterke maritime miljøer, teknologibedrifter og strategisk plasserte havner. Ved å videreutvikle havnene i Lindesnes og Lyngdal kan regionen ta en viktig rolle i den nasjonale og internasjonale havvindverdikjeden. Målet er å sikre at en størst mulig del av verdiskapingen skjer lokalt

4. Bioøkonomi

Bioøkonomien bygger på bærekraftig bruk av fornybare biologiske ressurser fra både land og hav. Agder har betydelige skogressurser og en lang kystlinje med gode muligheter for utvikling av blå næringer. Disse ressursene kan brukes til å skape nye produkter, nye arbeidsplasser og økt verdiskaping.

Trevirke kan brukes i alt fra byggematerialer til biobaserte produkter og energiløsninger. Samtidig kan ressurser fra havet bidra til utvikling av nye næringer innen blant annet biomaterialer, fôr, matproduksjon og marin bioteknologi. Satsingen skal bidra til at flere av regionens biologiske ressurser foredles lokalt og gir økt verdiskaping i Agder.

5. Energi

Tilgang på energi er en grunnleggende forutsetning for videre industriutvikling, verdiskaping og bosetting i Agder. Samtidig øker behovet for kraft gjennom elektrifisering av industri, transport og samfunnsfunksjoner. Dette krever både mer kraftproduksjon, sterkere kraftnett og smartere bruk av energi.

Fremtidens energisystem vil bestå av flere energibærere og teknologier. Derfor omfatter satsingen blant annet vannkraft, havvind, solenergi, hydrogen, batterier og kjernekraft, samt utvikling av ny energiteknologi. En bred energimiks gjør regionen mindre sårbar og bedre rustet til å møte framtidige behov.

Tilgang på kraft handler ikke bare om produksjon, men også om evnen til å transportere strøm dit behovet oppstår. Utviklingen av kraftnettet er derfor avgjørende for nye industrietableringer og videre vekst i eksisterende næringsliv. Samtidig blir fleksibilitet og energilagring stadig viktigere i et kraftsystem med mer væravhengig produksjon fra vind- og solkraft.

Agders vannkraftsystem har unike egenskaper som gjør det mulig å lagre energi og levere kraft når behovet er størst som f.eks. pumpekraft. Sammen med batterier, energieffektivisering og andre fleksibilitetsløsninger gir dette regionen gode forutsetninger for å bidra til et mer robust og framtidsrettet energisystem.

6. Omstilling

Teknologisk utvikling skjer raskt, og bedriftene må tilpasse seg nye krav til bærekraft, produktivitet og konkurransekraft.

Kunstig intelligens, automatisering og digitalisering skaper nye muligheter for mer effektiv produksjon, bedre ressursutnyttelse og økt sikkerhet.

For industrien i Agder vil bruk av ny teknologi være avgjørende for å beholde og styrke konkurransekraften i møte med internasjonal konkurranse.

Små og mellomstore bedrifter utgjør en stor del av næringslivet i Agder. Disse bedriftene må få tilgang til kompetanse, kapital og nettverk som gjør dem i stand til å utvikle nye produkter og tjenester.

Samtidig må utdanningsinstitusjoner, næringsliv og offentlige aktører samarbeide om å sikre tilgang på riktig kompetanse. Dette er avgjørende for å lykkes med både det grønne og det digitale skiftet.

Oppsummering

De seks hovedsatsingsområdene utgjør til sammen en helhetlig strategi for grønn vekst og industriutvikling i Agder. Områdene bygger på regionens eksisterende styrker, samtidig som de legger grunnlaget for nye næringer og nye arbeidsplasser. Gjennom målrettet bruk av fylkeskommunens midler kan Agder mobilisere næringsliv, kommuner, forskningsmiljøer og virkemiddelapparat rundt felles mål. Satsingene er gjensidig avhengige av hverandre: Prosessindustrien trenger ny kraft og tilgang til kritiske råmaterialer. Havvinden kan bidra med kraften, sirkulærøkonomien med bedre ressursutnyttelse og sirkulære materialstrømmer, mens teknologi, kompetanse og omstillingsevne gjør den grønne omstillingen mulig.

Sammen skal disse hovedsatsingsområdene bidra til at Agder utnytter sine naturressurser, kompetansemiljøer og industrielle fortrinn til å skape grønne arbeidsplasser og kutte utslipp gjennom utvikling av framtidsrettet industri og næringsliv.

Kristiansand 31.08.26

Avdeling for næring og inkludering
Trond S. Kristiansen og Anne Kristin Peersen